

ABONAMENTUL
 un an . . . 24 Cor.
 jum. an . . . 12 "
 o lună . . . 2 "
 Nrul de Duminică
 un an . . . 4 Cor.
 Pentru România și
 America . . . 10 Cor.
 Nrul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe
 an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA :
 Deák Ferenc-utca 20.

INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Manuscripte nu se în-
 poiază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

✦ Episcopul Nicolae Popea.

Invăluți în zăbranicul negru al durerii, cădem în genunchi la racla unuia din cei mai credincioși, mai luminați și mai curați fii ai neamului nostru. Cu moartea episcopului Nicolae Popea se deschide o viață lungă și glorioasă ca a lui Ștefan cel Mare.

Ștefan cel Mare cel mai credincios reprezentant al duhului aceluia arhiepiscop care în viața noastră a tuturor a primit o încredințare îndoită de sfânt al bisericii și al neamului nostru.

Ștefan cel Mare om alergă la cuvinte cari oricât de frumoase și de pline nu pot spune aceeași adevărul și spune faptele. Vom aminti deci un episod din viața episcopului Nicolae Popea în anul de vijelie 1848 românii din Brașov au format o »gardă națională« pentru a da ajutor oastei împărătești împotriva insurgenților săci și unguri. *In fruntea gardei se află însuși Nicolae Popea.* Garda e strâmtorată și închisă de puterea covârșitoare a dușmanului fanatic în cetatea Branului din valea atât de romantică a Timișului. Căpitanul Nicolae Popea îndeamnă la rezistență dărză pe bravii brașoveni credincioși împăratului și banda de resculați este respinsă și trebuie să se retragă.

Epizodul acesta extraordinar de interesant ni l arată pe episcopul Popea dintr'o parte nouă cu desăvârșire și foarte însemnată. Vedem din acest episod cum episcopul Caransebeșului nu și-a apărut neamul numai cu condeiul, ci și cu sabia în mână. Acest episod este merit să înalte și mai mult în ochii noștri pe Nicolae Popea care în felul acesta intră și în rândul nemuritorilor luptători pentru drepturile neamului nostru în 1848: Iancu, Axente, Balint etc.

Poate mai strălucit a fost episodul al doilea. La celalalt capăt al vieții sale, în anul 1900; episcopul Nicolae Popea este ales pentru meritele sale științifice membrul celei mai înalte instituții culturale a neamului nostru, al »Academiei Române«.

A fost un tablou a cărui strălucire și măreție abia își mai găsește părechea în istoria noastră. În ședința plenară a »Academiei Române« într'o adunare care înmănunchă tot ce cultura noastră are mai ales și mai de seamă, în fața M. Sale regelui încoronat al României suverane, episcopul Caransebeșului se ivește cu podoaba-i de plete ninse, îm-

brăcat în ornat de gală, în reverendă violetă și are, cum spuneă corespondentul acestui ziar în București, o înfașare de o frumusețe profetică.

Eră un aspect admirabil de a vedea atâtea mărețe figuri la un loc, cei mai mulți bătrâni și martori ai zilelor glorioase, urzitori de fapte neperitoare, aproape fiecare o pagină în istoria noastră contemporană. Și văzând pe P. S. Sa Popea în mijlocul acestor nemuritori, oricine a putut fi convins, că porțile »Academiei Române« s'au deschis celui mai vrednic tovarăș al lor, celui mai demn fiu al Transilvaniei noastre.

Iar când, după discursurile președintelui Petre Poni și a însuși M. Sale regelui Carol, ascultat în picioare, s'a ridicat episcopul Popea, glasul lui tremurător de emoțiune răsună vestind gloria României.

»Sunt cincizeci de ani, de când n'am mai fost pe aceste mândre plaiuri — zice P. S. Sa — și câte s'au schimbat de atunci în România. Ce progres colosal pe toate terenele a știut să realizeze aceasta țară în scurtul interval de 50 de ani și această mai ales grație aceluia bărbat trimis de providență care astăzi e în fruntea noastră, grație M. Sale regelui Carol I...«

Tunete de aplauze subliniară aceste bine simțite cuvinte de introducere ale vorbirei Sale.

După omajul adus reîntemeietorului României, episcopul Popea a rostit discursul său de recepțiune despre »Andrieu Șaguna«. A fost o lucrare clasică, importantă din punct de vedere istoric și epocală din punctul de vedere național.

Timp de două ceasuri ilustra adunarea a urmărit cu interes încordat cum bătrânul episcop, transfigurat de amintirea trecutului pe care îl zugrăvea limpede și simplu și de emoțiunea marelui moment ce trăia, arăta împrejurările umilite din cari Andrei Șaguna a ridicat biserica ortodoxă din Ungaria la înălțimea unei biserici moderne democratice și naționale, un scut al naționalității noastre.

Și a fost un moment înălțător, când la sfârșitul discursului, M. Sa regele Carol purtătorul coroanei de oțel a întins mâna purtătorului de mitră arhierescă, simbolizând astfel unirea pu-

terii de stat cu puterea sufletească a bisericii.

Intre aceste două pietre de hotar se întinde viața lui Popea. Ele sunt legate printr'o linie dreaptă și lămurită dela care episcopul Popea nu s'a abătut niciodată. Aceasta e încă una din notele caracteristice lungii sale vieți. Ea e albă și curată și nici o pată ori cât de mică nu o întinează.

Toată viața Sa, episcopul Popea a fost unul din aderenții cei mai statornici ai programului și partidului național. În dieta Ardealului, în senatul împărătesc, în conferența națională dela 1881 unde a prezidat, în camera magnaților episcopul Popea a fost pretutindeni, reprezentantul franș și hotărât al naționalismului românesc.

Ar fi greșit și nedrept a-l judeca după anii cei din urma ai vieții Sale, copleșită de slăbiciunile bătrânețelor. Viața și faptele unui om nu pot fi cântărite după epoca de decădere fizică, fatala fiecărui organism omenesc.

Oricât de frumoasă ar fi o zi, ea trebuie să aibă un amurg. Dar noi vom privi personalitatea lui Popea la lumina faptelor sale dănuitoare. Iar acum când sufletul său să pierde și se topește în neant, în fața rămășițelor sale pământești rugăm pronia cerească să-i hărăzească odihnă și să-l încununeze cu aureola nemuririi.

Biografia episcopului Popea.

Nicolae Popea s'a născut în 17/29 Febr. 1826 în Satulung de lângă Brașov. A urmat clasele liceale în Brașov și Blaj, a făcut facultatea de drept în Cluj și teologia în Viena. La începutul erei absolutiste a intrat în serviciul administrației. Șaguna l-a hotărât să primească slujba de secretar al conzistorului din Sibiu și profesor de teologie. Rând pe rând a fost înaintat protosinel, arhimandrit. În 2/14 Iulie 1889 a fost ales episcop de Caransebeș. Episcopul Popea a luat parte la toate luptele noastre naționale și a luat parte vie și la viața noastră culturală. În anul 1863 a fost deputat în dieta Ardealului și în senatul împărătesc. În anul 1881 a prezidat conferența națională și a fost președintele comitetului național. În anul 1900 a fost ales membru al Academiei române. Discursul său de recepțiune rostit în fața regelui Ca-

rol a fost un frumos memoriu asupra lui Andreiu Șaguna.

Scrierile sale mai însemnate sunt: »Vechea mitropolie a românilor din Transilvania și Ungaria«. »Biografia arhiepiscopului și mitropolitului Andreiu baron de Șaguna«. »Memorandul lui Andreiu baron de Șaguna«, o colecție de acte și documente privitoare la activitatea lui Șaguna.

„Tribuna“ la Caransebeș. Cu prilejul dureros al morții P. S. Sale episcopului Nicolae Popea, redactorul nostru dl Sever Bocu a plecat azi dimineața la Caransebeș pentru a reprezintă acolo ziarul nostru.

Conferința interparlamentară. A cincisprezecea conferință interparlamentară va avea loc în 9—12 Septembrie la Berlin. Un grup de 40 de deputați unguri în frunte cu contele Apponyi va lua parte la ședințele conferinței. Contele Apponyi va lua parte la desbateri și va rosti un lung discurs. Grupul unguresc va invita conferința ca să-și fie viitorul ei congres la Budapesta.

Felicităm pe deputații unguri de această bună idee, căci numai venind în Ungaria, membri conferinței s'ar putea convinge de adevărul cuvântărilor rostite de contele Apponyi.

Pentru martirii bosneaci. În ședința de altăieri a consiliului comunal s'a pus la ordinea zilei și s'a adoptat propunerea adoratului și fostului deputat liberal al cercului Făget, Nemes Zsiga, în cari cere liberarea cât mai grabnică a gazetarilor bosneaci, prizonieri în cetatea Aradului. Protestează contra știrbirei demnității statului. Cere ca consiliul întreg să dea recurs la parlament și să protesteze că tocmai orașul Arad, al cărui nume însuși simbolizează ideea libertății!!! și a independenței să fie pătat și compromis. Ni-ar impresi nă mai mult și am crede în sinceritatea dlui Nemes, dacă călăuzit de aceste nobile principii, ar propune liberarea din temnițele din Seghedin și Vaș a martirilor celorlalte popoare asuprite din țară.

Acțiunea deputaților slovaci. Paralel cu campania de adunări de popor pentru votul universal, inaugurată de deputații noștri, va merge acțiunea deputaților slovaci.

Intr'o conferință ținută la Turceanski Sv. Martina, ei au stabilit programul adunărilor de popor ce vor ține. În 30 Aug. vor vorbi deputații Skiciak, în cercul de Bolsó, Bella în Liptovski Sv. Mikulas, Blahó în Szentjános. În 6 Sept. vor vorbi deputații Milan Ivanka condamnat de curând la un an închisoare, în Bazin, Milan Hodzsa la Kulpin și Martin Kollar la Nagyszombat. Pretutindeni se vor adopta moțiuni pentru votul universal.

Salutăm cu căldură acțiunea deputaților slovaci cari lucrează precum în parlament, așa și afară de el în mod paralel cu deputații noștri, dovedind încă odată solidaritatea ce unește toate popoarele din țară.

Rane dureroase.

De Dr. Gh. Ciuhandu.

Publicistica noastră a atins, în zilele din urmă poate că cu mai mult sârg dar la tot cazul cu mai multă îndreptățire, decât în trecut, chestiunea formării sufletesti a tinerimei noastre dela școli, punându-o uneori în apropiată legătură chiar și cu unele scaderi ale vieții noastre publice de astăzi.

Și a făcut foarte bine, că s'a ocupat de această chestiune, pentru că nu este numai de ordin familiar, ci și de interes obștesc pentru noi românii întrebarea, că în ce institute, și în ce direcțiune se formează individualitatea sufletească a tinerimii noastre.

Chestiunea importantă ca aceasta, însă, nu poate fi rezolvată de abia prin câțiva articoli de ziar. Ea reclamă stăruință continuă precum și cuvântul tuturor acelor, cari pot contribui cu ceva, cât de cât, la îndrumarea discuțiunii teoretice și la îndrumarea spre bună rezolvare, a scaderilor constatate în organismul vieții noastre publice românești.

Pentru a te înfioră de pustiirea sufletească, rezultată din școala străină mai nouă, dar mai ales de perspectiva în viitor cu o tinerime crescută în școli străine, — este de

ajuns să vezi ceace bate primaocară, ochiul atent al sufletului oricărui român prihanit, că ne copleșește graiul străin strădă, în familie, în conversația privată pretutindenea doar...

Cine sunt propovăduitorii acestui rău bolnav ce ne palmuiește și scoate graiul nostru românesc, dulce și frumos? Sunt tinerii cari, din nenorocire, au căzut de jos până sus școli străine, cu deosebire maghiare. Sunt ei, ceice s'au dedat a rău obicei — de a-și neglija și neglija limba — nu din rea voință, ci pentru că au avut prilejul a și-o însuși și vorbi pe cari apoi, din comoditate ori din săla de toate zilele, nu revin ori nu mai ajunge la cultivarea ei.

Nu generalizăm răul; ci numai în un rău indeobște cunoscut, pe care aci puțini și puțin l-am luat în samă, a ajuns deja proporțiile de a impune o care măsură de îngrijorare în fața viitorului mai apropiat ori mai depărtat.

Acest stadiu — al nesocotirii limbii necultivării ei — este, în procesul de tării psihologice a chestiunii ce ne preocupă criteriul cel mai neîndoișos, că stăm în unei primejdii, — și este primul pas al cuceririi noastre din partea străinului a căruia limbă și-ai schimbat, și în bună voie, limba ta proprie.

Iar primejdia acestui pas este cu atât rea, cu cât în cazul de față, nu ai a cu un bun pierdut prin silă împrejură nefaste și la care să mai ai dreptul redicării, — ci e o vorbă de o cesiune buna voie, din care, în a doua ori cel în a treia generație, va putea să urmeze pădarea formală de neamuri, din care un atare individ imperfect din punctul vedere al sentimentelor și culturii noastre.

Terenul ce ni-l trage de sub picioare tura și graiul străin trebuie, deci, recăscu cu ori ce preț. Aceasta e chestie nu de demnitate națională, ci și de viitorul neamului nostru. Cu cât mai îngrabă,

FOIȚA TRIBUNEI.

„Convorbiri de Luni“.

Scrisoare.

— Unui călător. —

Imi scrii din Tirol, din castelul Amras dela Innsbruck, fermecat de toate câte vezi.

Scrisoarea ta a întezit în mine flacăra nostalgiei pentru drumuri depărtate. De câteori citești sau văd lucruri, cari îmi deșteaptă dorul de drum, sufăr.

Știi tu neastâmpărul lui Goethe înainte de a vedea Italia?

Ah și anul acesta picioarele îmi sunt iarăși legate. Nu știu ce ași da aceluia care ar sfărâma lanțurile ce mă leagă, ca să pot sbrură acolo, unde bat nervoase aripile gândului.

Eu sunt ca norul călător.

Gând eram mic, Dumineca, tata mă luă de mână și mă plimbă departe prin locurile frumoase dela marginea Bucureștilor și așa el cultivă în mine gustul de a călători.

Băteș purtam pălărie de pae — aduse pe vremuri din Viena — cu numele lui Teghetoff panglica dinprejur. Când mi-au spus că Teghetoff fusese marinar — vestitul amiral austriac — mi-se părea că eu însu-mi am corăbii și călătoresc pe mările cele frumoase și mai ales spre „chateau d'Ilf“ despre care cetia tata pe atunci.

La 10 ani îmi dete să citesc „Plutașul“ de Gerstäcker și atunci cunoscu aventurile lui Jack,

— cel dintâin călător al meu — și descrierea frumoaselor ținuturi americane.

Tot pe atunci îmi petreceam vacanțele de copil la țară, într'un sat frumos pe malul Sabarului.

Intr'o seară, mai mulți copii punem la cale o expediție eroică. Să plecăm în Africa. Seara când caii trebuia să plece la iarbă, încălecarăm pe ei și pornirăm. Intunerecul însă, ne prinse pe aproape la „Moara Sârbilor“. Acolo feciorul țiganului dela curte, care eră printre noi, ne îndemnă la un pic de odihnă. Descălecarăm, apoi ne tolănim haiducește pe șuba vizitului, luată din brașoveanca de sub șopron a moșului nostru, iar cailor le luarăm căpestrele și-i lăsarăm să pască liberi între răchițele moarei... ca 'n povești.

Cu cât însă noaptea se adância cu atât frica ni-se prindea de inimă și într'un timp când trosni o pușcă din dosul moarei părăsite, tupilarăm capul unul într'altul și înțepenirăm așa — noi teribili exploratori africani.

Târziu răsună o goană de cal, și la vâlvoarea lunei, unul din noi ridicând capul, văzu apropiindu-se, un om călare, ca o nălucire din basme.

Eră un argat, trimis să ne dea de urmă și care ne găsi asudați de frică unul într'altul lângă săciile moarei, departe de Africa pe care o visam. Acasă aventura noastră, ne lungi urechile.

Pe Robinzon l-am cunoscut târziu.

O farmecul călătoriei! Bine-a zis un scriitor: de multe ori numai gândul e un farmec.

Da, am fost fermecat, când școlar am cetit întâia oară Odissea și când mă gândeam la druina-

rile corăbierilor Fenecieni cari mergeau Thule din vis, dincolo de coloanele lui Eol.

De câte ori n'am simțit pe mine traista și taua de pelerin.

Pribegiile truverilor medievali, mă furau vis, ca o poveste frumoasă.

Cu cărțile călătorilor am petrecut întotdeauna dela Gerstäcker până la Goethe și Taine.

Călătorind cunoști lumea și pământul ei mos numai dacă l-ai văzut.

În Lubock am cetit cândva că un biet se îmbolnăvise greu. Intr'o zi îi fu rău. Avea luci. I-se părea că moare și ingerul său apropiindu-se de el îl întrebă: „Ei d-le abate zici de pământul cel frumos pe care îl părăsești? Și abatele care toată viața lui vorbise numai ceruri, băgă de seamă, că n'ar fi avut de spusie, pentru că nu văzuse mai nimic de pământ.

Însănătoșindu-se, abatele își luă toiagul chise ușa chiliei și porni din Franța ca un Abate medieval, să cutriere lumea. Emerson sau neva îl găsi în munții Americii.

Lumea e o carte vie în care numai călătorii poate să citească.

Omul cel mai bogat e acela care a văzut și pe care nimeni nu-l poate împiedeca să zice: țara aceasta e a mea, lacul acesta, munții acesta, riviera aceasta rodnică și caldă, cașca ruina, marea, insula, comorile de artă, marea aceea, Cendrillon — fata frumoasă care pașă prele, gărița aceia plină de umbră și de dușinșelătoare, florile Alpilor... tot ce văd place e al meu.

nu cred să pot încheia mai bine vorbirea decât reamintind câteva din cuvintele marelui dascăl, pe care l-a dăruit Sălajul poporului nostru, care formează gloria românilor din acest și dela nașterea căruia se împlinesc tocmai 100 de ani.

Cultura fiecărui popor astăzi e măsura ferii și a siguranței lui, doară mai mult, decât a marelui oare-când...

Limba ce însemnătate are limba națională la noi și gințile: ia regulează mișcările vieții la toate, și mișcările trupului; le însufletește și le îndreaptă dacă o stimează cum se cade. Lipsa ei le duce la barbarie, dacă nu știu să se servească de ea. Numai în brațele ei crește arta și știința și numai cu aripile artei și științei zboară industria și comerțul, numai în aceste grădini înflorește flora și fauna nașunilor...

Aceea ce este apa pentru pești, aerul pentru păsări și pentru toate viețuitoarele, ce este lumina pentru vedere, soarele pentru creșterea plantelor, vorba pentru cugetare, aceea e naționalitatea pentru oricare popor; într'ansa ne-am născut, ea este mama noastră; de suntem bărbori, ea ne-a crescut; de suntem liberi, într'ansa mișcăm; de suntem vii, într'ansa trăim; de suntem supărați, ne alină durerea cu cântecelele naționale; prin ea vorbim și astăzi cu părinții liberi, cari au trăit înainte de mii de ani.

Naționalitatea e îndemnul cel mai puternic și cel mai nobil pentru fericirea genului omenesc. Este ea care nu-l trage inima a lucra pentru a nașii sale glorie și fericire, acela nu e decât un egoist pentru umanitate, pe care păcat, că el nu e decorat natura cu formă de om. Naționalitatea e libertatea noastră cea din urmă și limanul al nostru viitoare.

Închinându-mă memoriei bărbatilor, care au roborat înaintea cu 60 de ani aceste adevăruri, declar că nașterea generală a „Asociațiunii“ din anul așunat de deschisă.

Din România.

De la Curte. Din Sinaia ni-se comunică că M. S. Regele se află de deplin restabilit. Suveranul face în fiecare zi preumblări joase în parcul castelului Peleş.

Ofițeri austriaci la Sinaia. Generalul Probst, comandant al corpului de armată din Transilvania urmat de 10 generali și coloneli austriaci, dintre care și dl general Șandru, comandantul brigăzii din Brașov, au sosit Duminecă la orele 20 dimineața cu expresul de Arad, la Sinaia, pentru a saluta pe suveranul nostru. Ei vor fi primiți de M. Sa Regele și reținuți la dejan la castelul Peleş.

Scrisoarea d-lui Fallières către regele Carol. M. S. Regele a primit, din partea d-lui Armand Fallières, președintele republicii franceze, o scrisoare de mulțumire pentru conferirea Ordinului Carol I.

Tablouri pentru popor. Ministrul lucrărilor publice a cumpărat, în total, 250 tablouri muzeale ale MM. LL. principele și principesa moștenitoare cum și Voevodului Ștefan-cel-Mare, tablouri editate de societatea „Steaua“ pentru răspândirea culturii în popor.

Militare. Dl I. I. Brătianu, ministru de interne în interim la războiu, a primit ieri în audiență pe dl colonel Garcia, din armata spaniolă, sosit în București.

Știința română în străinătate. Dl profesor Toma Ionescu, decanul facultății de medicină, a plecat aseară în străinătate. D-lui va lua parte la Conferința internațională de chirurgie care va avea loc la Bruxelles la 22 Septembrie d. v. la Conferința franceză de chirurgie dela Paris la 5 Octombrie și la Conferința internațională de chirurgie a căilor urinare ce va avea loc la Paris aceeași dată. Dl profesor Toma Ionescu va face mai multe comunicațiuni la aceste conferințe și se va întoarce în țară în primele zile ale lunii Octombrie.

Decorații bulgare pentru funcționarii români. Guvernul bulgar a acordat următoarele decorațiuni funcționarilor dela C. F. R. și N. F. R. al căror nume urmează: d-lui Rămuiceanu, sub director general al C. F. R. s'a conferit crucea ordinului „Meritul Civil“ în gradul de mare ofițer.

D-lui Th Herescu, sub-inspector de mișcare, ordinul „Sf. Alexandru“, în gradul de ofițer.

Dl N. G. Cantunari, sub-inspector de mișcare, cavalier al ordinului „Sf. Alexandru“.

Dl Al. Periețeanu, inspector de mișcare, ofițer al ordinului „Meritul Civil“.

Dl Anton Ionescu șef de stație, cavalier al ordinului „Meritul Civil“.

D-lui L. Chrichon, mecanic la C. F. R., s'a acordat crucea de argint a ordinului „Meritul Civil“.

D-lor C. Bergnanu, E. Ionescu și St. Alexandrovici, li-s'a conferit „medalie de argint pentru serviciu credincios“.

D-lor Gr. P. Toma, Em. Popescu, Gh. Ștefan și Gr. Alexandru, li-s'a conferit „medalia de bronz“ pentru serviciu.

D-lui I. Ionoveanu, căpitanul portului Giurgiu, s'a conferit crucea de mare ofițer al ordinului „Meritul Civil“ iar d-lui V. Ionescu, dragoman la căpitania portului Hirni, s'a conferit „medalia de argint“ pentru serviciu credincios.

Decretele de notificare se vor publica peste câteva zile în „Monitorul Oficial“.

Evenimentele din Turcia.

Un manifest al »Comitetului junilor turci«.

»Comitetul pentru unire și progres« publică un apel către popor zicând că sultanul acordând libertatea și Constituțiunea, întreaga țară este inspirată de grațitudine către sultan căruia poporul, fără deosebire de naționalitate, îi este devotat.

Este timpul de a sfârși manifestațiunile. Intre sultan și popor nu mai există trădători.

Noul minister este demn de încredere dar nu va putea îndeplini reformele de cât numai dacă poporul nu se va amesteca în afacerile de guvernământ.

Comitetul invită populațiunea la unire și declară că nimeni nu are dreptul de a cere pedepsirea cuiva în numele națiunii. Procederea comitetului a fost întotdeauna legală.

Comitetul va urma și în viitor aceeași cale de fapt pe care comitetul a realizat dorințele sale fără vărsare de sânge și a provocat admirațiunea străinătății.

Pentru a nu se perde roadele câștigate, comitetul recomandă respectul și supunerea față de sultan și încredere în guvern care va fi judecat după faptele sale.

Publicul a stat în spatele unui cordon de trupe.

Trupele și publicul au aclamat pe sultan cu entuziasm. Sultanul urma corpul diplomatic și a asistat într'un kiosc special după Selamlâk la audiența colectivă a întregului corp diplomatic.

Ambasadorul italian, decanul provizoriu, primise prea târziu depeșa care invita pe tot corpul diplomatic să asiste la Selamlâk și care anunța că va urma o audiență colectivă.

Sosirea lui Izzet pașa la Paris.

— După ziarul »Petit Parisien« Izzet pașa a sosit la Marsilia pe un vapor francez numit »Saghaïen« de unde s'a dus îndată la Paris.

Izzet pașa a fost recunoscut de doi turci cari se găseau pe vapor, deși își răsese barba.

Prezentarea noului minister la sultan.

După Selamlâk sultanul a primit noul minister în corpore și apoi tot corpul diplomatic.

Sultanul având la dreapta sa pe marele vizir și la stânga pe ministrul afacerilor străine a citit în turcește o declarațiune zicând că a restabilit Constituțiunea și că își va da cuvântul său de suveran că o va respecta și că va lucra de acum înainte strict după Constituțiune. Tewfik pașa a citit în urmă traducerea franceză acestei declarațiunii.

Ambasadorul italian imperial, ca decan provizoriu, a răspuns repetând felicitările corpului diplomatic exprimate deja Vinerea trecută și a exprimat bucuria pentru acest eveniment care a bucurat pe toată lumea și a adăugat că de aci înainte Turcia va avea ministrii responsabili.

A terminat făcând urări pentru sultan și pentru nobila națiune turcă.

Sultanul a dat mâna fiecărui șef de misiune și a exprimat plăcerea de a vedea împrejurul său corpul diplomatic.

Jurământul soldaților turci.

Iată textul jurământului soldaților turci pe Constituție:

Valahi vilahi! În numele lui Dumnezeu, jur pe onoarea mea că voi apăra toată viața până la ultima picătură de sânge Constituția acordată sub iubitul padișah, voi apăra libertatea patriei în contra atentatelor și voi apăra pe Padișah cât timp va menține constituția.

Mișcarea de emancipare a femeilor.

În Salonic a avut loc în parcul din fața turului alb, prima întrunire a uniunii pentru emanciparea femeilor turce.

La apelul lansat de către comitet către toate femeile din Turcia au răspuns vre-o câteva sute de femei, între cari mai multe delegațiuni din diferite orașe ale imperiului. Femeile se simt încă oarecum jenate în mișcarea de emancipare se vede însă de pe acuma că în viitor vor răspunde mult mai multe femei. Bărbații, cari până acuma n'ar fi putut participa la o adunare de femei, au asistat la întrunire de astădată neimpiedecați.

Număroase doamne din societatea înaltă, au venit îmbrăcate în costume europene de mare lux.

A vorbit între alții și dr. Niazim-Bey care a spus femeilor că era sclăviei lor e sfârșită, și că își pot ridica voalul fără temere. Doctorul Nazim-Bey a fost foarte aplaudat.

Raportul general

al Comitetului Central al »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român« către adunarea generală, convocată în Șimleu, la 7 și 8 August n. 1908.

(Urmare).

Fonduri și fundațiuni. Datele referitoare la fondurile și fundațiunile »Asociațiunii« se găsesc în darea de seamă a casierului anexată la acest raport.

În cursul anului 1907 »Asociațiunea« nu a primit nici o fundațiune nouă. Dintre cele primite în cursul anilor precedenți, date destinațiunii, s'au împărțit burse și ajutoare, conform literilor fundaționale. Lista bursierilor o anexăm sub G). Restul fundațiunilor se găsesc în cursul lor normal.

Domnul Stroe Belloescu a făcut o donațiune de 1000 cor., care s'a adăugat la fondul general, iar venitele, conform dorinței donatorului, se împart mesei studenților universitari români din Cluj.

Fondul cultural al băncilor, în cursul anului 1907, a crescut cu 153.— cor. împreună cu interesele curente.

Averea »Asociațiunii«. Din raportul anexat sub H), asupra averii »Asociațiunii« și din proiectul de buget prezentate de casierul »Asociațiunii« se poate vedea că anul trecut, din punct de vedere financiar, a fost un an mai bun decât mijlociu. Averea totală administrată de »Asociațiune«, cu sfârșitul anului 1907, e de 896,899.— cor. din care sunt a se scădea datoritiile de 57,415.— cor. Averea se prezintă cu o creștere de 14,668.— cor. față de anul 1906. Această creștere provine mai

ales din participarea fondurilor și fundațiilor la emisiunile nouă.

Fondul general prezintă o sporire de 2074 c. încasările dela membri, în cursul anului 1907, au fost de 20,597 cor., prin urmare a fost cel mai bun an din câte a avut vre-odată »Asociațiunea. A întrecut bugetul cu 4,597 cor.

În ce privește proiectul de buget, observăm că acesta a rămas în marginile bugetului din anul trecut. Schimbări neînsemnate s'au făcut numai la pozițiile absolut necesare.

Școala civilă de fete. Școala civilă de fete a »Asociațiunii«, în cursul anului școlar 1907/8, a funcționat normal și cu rezultate pe deplin mulțumitoare.

Din anuarul școlii, anexat la acest raport, relevăm următoarele date: în anul școlar 1907/8 au fost înscrise în cele patru clase civile 128 eleve, iar în cursul complementar 15 eleve. Din tre elevele scrise la școala civilă, s'au prezentat și promovat la examen 123 de eleve, iar în cursul complementar s'au clasificat și promovat 14 eleve. Cursurile s'au început la 1 Septembrie n. 1907, iar examenele dela sfârșitul anului școlar s'au ținut dela 22—28 Iunie n. a. c. sub conducerea dlui protopop Nicolae Togan, delegatul comitetului central.

Școala a fost inspectată, din partea »Asociațiunii«, prin dl. prezident Iosif Sterca Șuluțu, iar din partea statului de către inspectorul și sub-inspectorul reg. de școale, precum și de un delegat al ministerului ungar de culte și instrucțiune publică. Toți au rămas pe deplin mulțumiți cu localul școlii și cu progresul făcut de eleve în obiectele de învățământ.

Corpus didactic se compune din directorul școlii, 2 profesori definitivi, 3 profesoare, 2 cateheți, 6 instructoare și 3 instructori.

În internatul școlii au fost adăpostite 105 eleve, față de 77 din anul școlar trecut, dintre aceste 102 au urmat școala civilă a »Asociațiunii«, iar 3 școala elementară a Reuniunii femeilor române din Sibiu. Internatul a fost îngrijit de o directoare, două guvernante și două bone.

Veniturile școlii au fost de 65,756.75 cor. iar cheltueli de 58,171.18 cor. (Va urmă).

NOUȚĂȚI.

ARAD, 10 August n. 1908.

— **Știri personale.** P. S. Sa episcopul Aradului Ioan I. Papp a plecat cu trenul de azi dela orele 12 și jum. către Caransebeș pentru a lua parte la funerariile adânc regretatului episcop Nicolae Popea. P. S. Sa a fost însoțit de către Prea Cuviosii părinții arhimandriți Vasile Mangra și Augustin Hamsea, de părintele Cornel Lazar și de ieromonahul Dr. Iulian Suci.

— **Insultarea lui Björnson.** »B. H.« dă în numărul său de Duminică o mostră de ton urban și de respect pentru adversarii din străinătate ai poporului unguresc. Într'un articol intitulat »Hungaria irredenta« numitul ziar spune cuvânt cu cuvânt următoarele: »Agitatori mincinoși fac să creadă pe oamenii mari din străinătate ramoliți la creier că rassa ungurească asuprește pe slovaci, români și croați.«

Aluzia cum vedeți, e foarte fină și e greu să găsești de cine-i vorba.

Întrebăm însă. Dacă bărbații de stat unguri ar fi reușit să prindă pe Björnson în mrejele minciunilor lor, ce osanale s'ar fi tras la adresa marelui bard al nordului, care însă plutește impasibil și neatins de noroiul ce i-se svârle, urmărind cu neclintire idealul de umanitarism și dreptate pentru care a luptat întotdeauna.

— **»Gazeta Transilvaniei«** desminte știrea că dl. Ioan cav. de Pușcariu a dăruit suma de 50.000 de cor. pentru fondul ziaristilor români. D-sa a dăruit suma de 50 cor. Dl. Ioan cav. de Pușcariu, spune »Gazeta«, deși a făcut una din cele mai frumoase cariere ca funcționar în serviciul statului, nu dispune de o avere care i-ar permite să dea o sumă atât de mare fondului

ziariștilor noștri. Știrea a fost reproducă de noi după ziarul »L'Indépendance Romaine«, unde probabil s'a strecurat printr'un lapsus și regretăm că am dat indirect loc acestei neînțelegeri.

— **Balonul austro-ungar.** În cercurile militare austro-ungare s'a pornit o acțiune serioasă pentru construirea unui balon dirijabil. Prima dar esențială piedică a fost înălțată, greutatea materialelor permit în sfârșit realizarea proiectului. E interesant, că sprijinul material l-au dat oameni privați, indemnati de această inițiativă însuși ministrului de război Schönaich.

— **Pentru »Țara Noastră«.** După două săptămâni de meditare »Țara Noastră« nu găsește să ne răspundă decât tot cu chibbușuri și cu răstălmăcirii de cuvinte și pasagii trunchiate. Dacă după atâta timp confrății din Sibiu nu pot aduce argumente, să poate deduce în mod logic că aceste argumente lipsesc. Atitudinea noastră este limpede în această chestiune și cine e de bună credință nu poate să se anine de frânturi de propoziții, ci înțelege că nu a fost vorba de o propunere pozitivă pentru închiderea școlii cide sulevarea în treacăt a unei idei.

Dacă cineva este de rea credință, atunci veți înțelege că orice discuție e de prisos. Am avut pe-o clipă naivitatea de-a încerca să discutăm cu un adversar care nu vrea să ne înțeleagă. »Țara Noastră« va putea în felul acesta să urmeze înainte cu »discuția« până la infinit, explicând și tălmăcind, suind și învârtind la cuvinte și fraze judecând și osândind în mod categoric și »inapelabil« deputați și ziare — noi nu o vom mai turbura în monologul ei.

Aveți, stimaților confrăți libertatea de-a continua în dragă voce reprezentațiile d-voastră săptămânale făcând când pe gravii, când pe sentențioși, când pe dublii și vă asigurăm că iele vor găsi toată aprecierea pe care o merită înaintea publicului de minori cărui par a fi destinate.

Puteți să vă faceți caraghioși ca viespele, care mânios, amenință să doboare cu înțepătura sa copacul uriaș din a cărui scorbură a ieșit.

Toate, toate vi-se vor permite căci bufonul are dreptul de-a face toate ghidușile și comedile, chiar și aceea de-a face pe seriosul, dar ca și bufonul un singur drept nu veți putea reclama: acela de-a fi luai în serios.

Deși ziarul nostru nu apare decât de șase ori pe săptămână nu ne rămâne timpul și locul necesar pentru a urmări amuzantele d-voastre comedii și tumburi pentru cari aveți timp și loc destul odată pe săptămână.

x Sticlării, porcelanuri, lămpi și obiecte de lux de argint de china se pot procura pe lângă prețuri fixe și de încredere la urmașul lui Müller S o m l y a t, Koiozvár Koesuth Lajos utca 4 sz., care e furnizorul mai multor institute, întreprinderi și corporațiuni. Candelambre de biserică, lămpi suspendate 2 fl. 50, 12 pahare de apă călătorească 72 cr. Vă rugăm să fiți atenți la firmă.

Felurimi.

Napoleon I autor dramatic. — Numărul din urmă al revistei italiene »Scena Illustrata« publică un articol foarte interesant despre Napoleon I ca autor dramatic.

Reprezentarea piesei »Cid« de Corneille a făcut asupra tină ului Bonaparte o impresie așa de adâncă încât s'a hotărât să încerce să scrie și el tragedii clasice.

Napoleon începu să scrie o tragedie »Hector« dar îndată după isprăvirea actului al patrulea fu numit general de brigadă — astfel că manuscrisul început și aproape de isprăvire fu pus deocamdată la o parte.

Peste 11 ani, în 1805, o întâmplare îi aduse din nou sub ochi manuscrisul din tinerețe, care după ce-l citi din nou, i se păru că-i vrednic să-l isprăvească și să pună să i-se reprezinte lucrarea dramatică. Chiemă pe poetul Luce de Lancival și-i dete manuscrisul, care apoi a fost înaintat sub numele poetului Comediei franceze. Dar artiștii dramatici îi respinseră piesa.

Când se întoarse Napoleon la Paris dela încoronarea din Milan, află chipul disprețuitor cum îi fusese tratată tragedia. Imediat scrise pe dosul manuscrisului: »Artiștii de la Comedia franceză vor trebui să joace piesa pe care au făcut dobitocia s'o respingă — Napoleon«.

Peste două ore, piesa fu primită în unanimitate, iar peste trei săptămâni fu jucată ca premieră, în fața Curții întregi.

Succesul a fost mare. Presupunul poet fu răsplătit cu legiunea de onoare.

Ultime informațiuni.

Condoleanțele Maj. Sale Împăratului.

— Prin telefon. —

Caransebeș, 10 August. (Dela trimisiuni special). Trupul episcopului N. Popea îmbalsamat de către dl. Dr. Popazu și de alți doi medici.

A făcut cea mai adâncă impresie că a doua zi după moartea episcopului Popea a sosit următoarea telegramă condoleanță dela cancelarul de cabinet M. Sale împăratului.

Iată textul nemțesc al telegramelor: Seine kaiserliche und königliche Majestät sprechen seiner bischöflichen Gnade, colaus Popea, Karansebeser griechisch-katholischer Bischofs der Diözese Ihr Beileid aus. Kabinettskammer.

Românește:

Cu prilejul decedării domnului episcop Caransebeșului Nicolae Popea, Majestățile Sa împărătească și regească exprimă cezele condoleanțele Sale.

(Cabinetul de curte)

Au mai sosit condoleanțe dela P. S. episcopul Aradului, dela Academia Română care va trimite la înmormântare un reprezentant special, dela dl. Alexandru M. de Foeni, dela episcopul rom. cat. de șoara, dela președintele »Asociațiunii« fectul comitatului Caraș-Severin, dela episcopul Dunării-de-jos (România) dela boiaș, dela episcopul Letici, dela comandantul corpului de armată din Timișoara, dela P. S. Sa mitropolitul Meșianu și multe alte telegrame.

Testamentul regretatului defunct s'a publicat la judecătoria de azi.

Nicolae Popea și-a lăsat toată averea sa de valoare de 250.000 de cor. pentru școala bisericești și culturale.

Despre cele din urmă clipe ale decedatului află că Joi noaptea P. S. Sa a fost împărțit cu sfintele taine. Agonia a început Sâmbătă dimineața. Conform buletinelor medical moartea a fost pricinuită prin plexie.

Înmormântarea va avea loc mâine 11 l. c. la orele 9 înainte de prânz.

Doliul diecezei.

Caransebeș, 10 Aug. la orele 6 1/2 p. m. (Dela trimisul nostru special). Conzistorul diecezan din Caransebeș a adresat tuturor preoților și învățătorilor o circulară înscăltă de părintele arhimandrit F. Meșianu în care se amintește în cuvinte elogioase episcopul Popea.

»Câtă vreme vom fi români ortodocși numele lui Nicolae Popea se va rosti cea mai adâncă venerațiune«, zice circulara. În circulară, se ordonă ca în bisericile din dieceză timp de 9 zile, să tragă în fiecare zi clopotele. Pe toate școlile și școalele diecezei se va arboră doliul negru în semn de doliu.

Până la întregirea scaunului de episcop de Caransebeș devenit vacant, în bisericile diecezei se va pomeni numele P. S. Sa mitropolitului Ioan Meșianu.

P. S. Sa episcopul Aradului la Caransebeș.

La 6 ceasuri p. m. a sosit cu trenul spre Arad P. S. Sa I. I. Papp, episcopul Aradului însoțit de suita sa și a fost întâmpinat la gară de întreg conzistorul frunte cu părintele arhimandrit F. Meșianu.

Redactor responsabil provizor Sever Boc Editor proprietar George Nichin.

asterne pe lucru în aceasta privință, cu mai bine. Pentru că e vorbă nu numai nolișirea de astăzi a tinerimei noastre cercetarea, exclusivă în foarte multe ori, a școlilor ungurești saturate de un miasm bolnav, și prin predilecta cultivare pe aiului străin în viața și în familiile noastre; — ci e vorbă și de aceea, că ni-se cerează, pe nesimțite și fără cuvânt de înțelegere, o mentalitate și simțire străină sufletului și viața noastră românească de azi, care într'un moment dat pot deveni fatale.

Și buni și luminați ai neamului nostru, care le prisosește timpul și au și înțeles luminoasă a lucrului, ar face servit semănat de prețuit societății noastre românești, dacă s'ar ocupa cât mai temeinic chestiunea de sub întrebare.

De ceasta se impune, de sine înțeles, chiar în considerarea, că cu toții ne vâierăm în înșprirea referințelor vieții noastre puține; că „dușmanul” politic ne înfrânge și zugrumă școala și — prin ea — cultura românească; că ne pune pedeci în dezvoltării forțelor noastre culturale și

dar tânguirile numai, sunt lucruri băbești. Tânguiri nu facem ispravă, ci numai o apărare vrednică.

Și tocmai fiindcă astăzi lupta se dă în nele și prin armele culturii, — cea mai nentară datorință a noastră, a tuturor, să ne închidem din calea primejdiei, de noi întrebăm în casele noastre, în fațile noastre și la convenirile noastre, arma lui străin. Acesta este „cuiul străin” până nu se va lua lupta față și hotărâtă în acestui rău nărav, și până nu va fi răpat în deplinul câștig de cauză al limboastre, puțini sorți putem avea, că za sfântă și mare și dreaptă a neamului nostru va fi scoasă la biruință.

De ce este, așa dar, de făcut? Noi toți, ca particulari, dar mai vârtos așa noastră românească să nu lase lucrul acesta, ci — cu cuvintele dragostei ori cu a

condeiului asprime, după trebuință — să îndrume tinerimea noastră, cât numai se poate, la școli românești, — înțelegem aici școlile noastre medii.

Școlile aceste sunt chemate — că doar' pentru noi sunt rădicate — să pună bază la formarea individualității sufletești: religioase și culturale românești a tinerimei noastre, pentru că dânsa, ajunsă la vremea sa în rost de fruntași și conducători ai poporului, de acest ideal să se pasioneze, în acela și prin acela să trăiască și să muncească.

De notat sunt în afacerea de față două lucruri: însuflețirea pentru cauza neamului și culturii noastre românești nu ni-o poate da nici o școală străină, — și că în respectul însușirii limbei patriei — ceea ce se accentuează mai mult ca motiv al purtării tinerimii noastre pe la școli străine — școlile noastre, grație referințelor de azi, dau prilej de ajuns de-a învăța aceea limbă în măsura trebuințelor noastre cetățenești (că dirigători tot nu încăpem!) și în măsura de a nu perde din vedere exigențele vieții noastre românești. De aci rezultă, să îmbrățișem școalele noastre românești cu mai multă dragoste, pentru că în interesul nostru obștesc este, ca tinerimei noastre să i-se dea creștere românească, pentru că și ea să-și poată înțelege rostul și a-și implini misiunea publică, la vremea sa.

În pragul unui nou an școlar fiind, se așteaptă așadar cu toată stăruința, ca părinții români, conștii de misiunea lor, să și ducă fiii la școli românești.

„Astra” la Șimleu.

Discursul dlui Andrei Bărseanu, vice-președintele Asociațiunii, rostit la deschiderea adunării generale.

Pentru a doua oară se întrunește însoțirea noastră culturală în aceste locuri istorice, unde odinioară a răsunat tuba romană, când vulturii dela Tibru își luaseră sborul, ca să sfășie bălaurii dacici și astfel să pună temelie poporului românesc.

La-ți desaga și pleacă. Iungfrau îți va defini „sublimul”. În tăcerea ghetarilor de acolo, vei simți liniștea de dinainte de Creațiune. Mergi în Vierwaldstätter ca să cunoști pământul și lacurile pe cari s'a jucat odinioară cea mai mișcătoare dramă omenească, dar să și vezi cele mai sublime priveliști cari au îmbătat sufletul lui Schiller și ochii lui Ruskin și Tyndall.

În Berna ai să vezi Evul Mediu și noaptea vei văsa ruguri și cavaleri, înăuntru castelelor înegrite de vreme.

În Zürich caută urmele lui Lavater, în Geneva pe-ale lui Calvin și Rousseau în toate muzeele de pictură pe Calame și Berthoud și pretutindeni pe-ale celui mai sfânt învățător omenească: bunul Pestalozzi.

Dar acolo în fundăturile Alpilor înegrite de brazi, mai totdeauna e ceață ca la Rosmersolm. Soarele se arată rar ca în dramele lui Ibsen.

Nu-ți pese. Lumina libertății licărește pretutindeni, în fiecare castel, în fiecare colibă, în fiecare suflet...

Sinaia.

Gh. D. Mugur.

Punând piciorul pe pământul acesta clasic, fără voia noastră ne simțim transpus cu 18 veacuri înapoi și pare că vedem înaintea ochilor noștri suferințele cohortelor romane înaintând biruitoare sub conducerea centurionilor și a tribunilor militari, vedem aquila romană înălțându-se triumfătoare pe ruinele satelor și orașelor dacice, pe Dacul cerbicos îngenunchiat de Romanul învingător; vedem apoi, cum numărăși coloniști din diferite părți ale vastului imperiu, guvernat de metropola dela Tibru, se așează în câmpiile lipsite de locuitori ale provinciei de curând cucerite, cum se ridică sate și orașe nouă în locul celor dărimate, cum se înalță valul de apărare și se croiesc tabere întărite, cum se aștern dramuri nouă, dintre care unul ajunge dela Istru până la Porolissum, în părțile acestea de miază noapte ale frumoasei provincii, cuprinse de marea împărat. Admirăm geniul roman, care nu se mulțumește a cuprinde numai aceste frumoase ținuturi, ci caută totodată a le face părtașe culturii romane: Câmpiile se acoper de lamuri bogate; munții încep a răsună de loviturile băieșilor, cari caută a scoate la iveală comorile ascunse în lăuntru pământului; se împodobesc cu temple, băi, teatre și amfiteatre; meseriașii întruniți în colegii își lucră cu hărnicie meseriile lor; mercatorii schimbă mărfurile provinciei cu ale neamurilor învecinate: luntrașii plutesc cu sare, grâne și lemne pe undele gălbui ale Marisului, ale Tisiei și ale vecinului Samus; argintarii din piețele târgurilor abia răsbesc a schimba monedele, care curg din toate părțile lumii; preoții aprind jertfe pe altare și înalță imnuri de laudă Zeilor memoritori, cari au revărsat atâta îmbelșugare peste „Dacia fericită”.

Dar iată, că nori negri încep a se arată din toate părțile. O furtună cumplită se pornește din Miază-noapte și din Răsărit. Neamuri noi, dornice de pradă, năvălesc asupra provinciei înfloritoare. Intreașă împărăția romană se clatină. Împărății îngroziți retrag legiunile dincolo de Dunăre și atunci neamurile străine, în tocmai ca un potop, se revărsă asupra Daciei romane. Câmpiile sunt pustiite, orașele și satele prădate și dărâmate până la pământ, cultura romană e nimicită, iar bieții coloniști sunt siliți a-și căuta scăpare în sinul munților și în urma lor, cum zice poetul:

„Cade-o noapte întunecoasă,
Noaptea oarbă, fioroasă
Ca fundul pământului,
Ca taina mormântului”.

Iar după veacuri întregi, când lumea începe a se mai liniști, când întunerecul începe a se mai împrăștia, și când păstorii dela munți se coboară iarăși la șes, ca să îngrijească din nou agrii părintești, iată că alte neamuri au luat stăpânirea peste ținuturile locuite odinioară de strămoșii lor, se ridică clase noi de oameni, cari iau conducerea țării în mâinile lor, se fac legi noi și urmașii domnilor de odinioară ajung aproape robi în pământurile strămoșești. Și robia aceasta ține iarăși veacuri îndelungate, veacuri de suferințe și de întunec, până când un vânt nou începe a bate prin lume, vântul mântuitor al libertății, care sfărâmă lanțurile, împrăstie negura întunecului și face din robul umilit om conștiu de demnitatea ființei omenești.

Iată, cum locurile clasice, în care ne aflăm, ne-au făcut, cu voie, să aruncăm o privire asupra trecutului nostru.

Trist și dureros a fost acest trecut și nu odată în cursul lui a fost în cumpănă chiar existența neamului nostru. Și dacă cu toate aceste români a putut trăi ca Român până în ziua de astăzi, păstrându-și numele său strămoșesc, obiceiurile sale deosebite, portul său caracteristic și mai presus de toate aceea comoară nestimată, moștenită din moși din strămoși, care-l deosebește de toate celelalte neamuri împrejmuitoare și care este cea mai strălucită dovadă a originii sale nobile: limba românească, are a muițâmi, pe lângă vâjșoșia elementelor din care a fost plămădit, credinței sale neștrămutate în Dumnezeu și conștiinței sale alese, conștiința, care nu l-a

na, lumea este acelui ce-a văzut-o, căci în des ideal pământul și toate ale lui, sunt ale lui ce știe să se bucure de ele; de asta Kingnumia un ținut fermecător de pe-o coastă a grădina mea de iarnă”.

„Căți nu zic: Italia mea, Parisul meu, frumoșii cu Alpi...”

„Că cine nu are dreptate?”

„Căimeni însă nu poate zice: raiul acesta e numai al meu, femeia aceasta e numai a mea, — atracă toți le putem stăpâni cu inima și stăruirea inimii e singura adevărată.”

„De frumoasa Antoaneta n'o desfătă numai Lucie al XVI, ci mii de inimi ti împleteau ghirle de dragoste în visul lor. În câte inimi nu s'a d-na de Recamier. Și în câte închipuiri Veșta de Milo, grațiile lui Canova, Laokoon sau Dona dela Sedia nu împodobesc palatele viilor lor?”

„Că bogăți sunt călătorii!”

„Că bogat ești și tu care îmi scrii din Amras și pregătești iarăși de drum.”

„Că în țara lui Hofer vrei să mergi în țara leidei lui Tell.”

„Că cunoști?”

„Că o patrie fermecătoare.”

Cel dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás és T-sa — mester de monumente și pietre de simțir. —

Fabricație proprie din marmură, granit, soynit, labrador etc., din pietre de mormânt magazina se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Căminaria și magazinul central: Kolozsvár, Dázsza-ut. nr. 21. Telefon 682. Filiale: Nagyvárad, Gyözeben, Déva și Bánpatok.

părăsit nici când și care i-a dat putere, să înfrunte primejdiile cele mai mari.

Dar pe lângă credința în Dumnezeu trăinicia și statornicia dovedite în cursul atâtor veacuri, încă o însușire caracteristică a însoțit poporul nostru în tot trecutul său atât de viforos și aceasta este dorul său de lumină, nizuința sa spre învățatură.

În timpurile mai vechi ale iobăgiei, când școala era un privilegiu al claselor stăpânitoare, când știința era o îndeletnicire mărginită la un număr retras de oameni, singurul loc de învățatură al românului era biserica, care-l mângâia cu sfintele sale înxătători în năcazurile sale, îl întărea în clipele de desnădejde și față de care tocmai pentru aceea se alipea din ce în ce mai mult.

Îndată ce însă sosiră vremuri mai bune, îndată ce pe tronul țării se urcară domnitori cu suflet bun și luminați, cari lăsară să pătrundă o vază de lumină și la iobagălcătușat, dorul de învățatură prinse rădăcini adânci în inima românului și în toate părțile țării începură a răsări întocmai ca seara stelele pe cer, una câte una acele școluțe acoperite cu șindrii, cu paie sau cu stuf, în care se învăță carte românească de copii țărănilor români, la început fie și numai Bucovna, Ceaslovul și Psaltirea, cu slovele lor cirilice. Iar după ce ideile de libertate și egalitate, răsărite în țările Apusului, pătrunseră și în văile umbroase ale Carpaților, după ce iobăgia se desființă și o viață nouă părea, că începe pentru popoarele din această frumoasă țară, setea de lumină se aprinse și mai mult în inimile românilor, așa încât istoria poporului nostru din ultimele două veacuri nu este altceva, decât nizuința dela întunec spre lumină, lupta nobilă a unui popor pentru înălțarea din umilința trecutului, prin știință, prin învățatură, prin cultură.

Și câte jertfe, câte silințe nobile, câtă abnegațiune se depuseră în această luptă pentru lumină!... Miile de școli populare, de care dispunem astăzi, cele câteva școli secundare de băieți și de fete, institutelor pentru pregătirea preoților și învățătorilor, feluritele însoțiri culturale — sunt tot produsele acestui dor de înaintare prin lumină, prinosul adus de neamul acesta de iobagi pe altarul culturii și care va forma pentru totdeauna cel mai înalt titlu de glorie a lui.

Nu din prisosul averilor fundale, adunate de veacuri, s'au făcut toate acestea, nici din comorile stoarse dela alții, ci din obolul fostului iobag, pe cari mulți îl țineau până ieri alaltăieri incapabil de o idee mai înaltă și de un sentiment mai ales, din sudoarea vărsată de el pe odorul dătător de hrană, din opintirea aproape supraomenească a brațelor lui, din filerul văduvei, pe care Mântuitorul Hristos l-a prețuit mai mult, de cât banii de argint și de aur vărsați cu îngâmfare de cei bogăți în visteria bisericeii.

Cu toții cunoașteți povestea populară despre »Prăslea cel voinic și merele de aur«. Când Prăslea voiește se iasă de pe tărâmul celalalt, cel întunecat, la lumină cu ajutorul Sgripsoroaicei, pe aripele căreia se află și căreia îi făgăduise, că-i va da în sborul ei o sută de bucăți de carne ca să nu slăbească din puteri și când tocmai aproape de gura peșterii uriașe i-se sfârșește carnea și este gata să cadă iarăși în întunec, el nu se mai gândește mult, ci scoate paloșul din teacă și taie o bucată de carne din coapsa lui, pe care o dă Sgripsoroaicei.

Poporul român în nizuința sa de a se ridica din întunec la lumină, nu arareori a făcut în tocmai ca Prăslea, — cu singura deosebire, că bucată de carne n'a fost tăiată din coapsă, ci din peptul său. Și dacă istoria viitoare va fi în adevăr nepărtinitoare, va trebui să recunoască cu laudă aceste jertfe pline de abnegațiune, aduse de poporul nostru pentru înaintare prin învățatură, iar cronicarul viitorului va trebui să completeze pe contigoranul lui Meteiș Corvinul, zicând: »Se pare, că poporul acesta nu s'a luptat atât pentru viață, cât pentru păstrarea limbei și a culturii sale naționale«.

Un produs al nizuinței acesteia spre lumină este și însoțirea culturală în numele căreia ne-am adunat astăzi aici. Intemeiată înainte de aceasta cu 47 ani, ea a fost menită de urzitorii ei sprijinirei tinerei noastre literaturi naționale și răspândirii învățaturii în straturile cele mari ale poporului.

Cu deosebire scopul acesta din urmă l-au avut în vedere fericiții intemeietori ai însoțirii noastre și în privința aceasta »Asociațiunea« a și isbutit

a faptul că'e ceva în restimpul de aproape o jumătate de veac, de când viețuește.

Eră vorba de împlinirea unei datorii frățești, de respătirea unui împrumut din partea frunțașilor noștri față cu masa cea mare a neamului.

Poporul nostru, din fericire, nu cunoaște deosebire de clase sociale. Cu toții noi cărturarii am răsărit din aceeași colibă țărănească: unii mai curând, alții numai în timpul din urmă. Singura deosebire între noi pe ate fi, că unii ne-am hrănit în copilărie cu prescură de grâu curat, iar alții cu pâine neagră de secară, dar ambele frământate de aceeași mână harnică a țărâncii române și dospite cu același aluat.

Imprejurările, și poate și hărnicia personală, ne-au făcut pe unii mai învățați, mai avuți sau mai cu vază decât fratele nostru, rămas la coarnele plugului. Nu trebuie să uităm însă, că pentru a ajunge la învățatură, la averea și la vază, de care ne bucurăm astăzi, părinții sau dacă nu ei, moșii noștri, au jertfit aarape tot avutul lor, ba adese ori și au tras chiar și bucătura dela gură, numai ca se ne vadă »domni« și să putem duce o viață mai ușoară, cum judecau ei cu mintea omului mâncat de iobăgie, lăsând astfel de cele mai multe ori în lipsă de frații noștri de acasă, rămași și mai departe în suman și în opinci.

Ar fi un păcat strigător la cer, dacă am da uitării aceste jertfe și dacă am căuta să întorcem fratelui nostru dela țeară, aceea ce părinții noștri au luat dela el, ca să ne poată crește pe noi!

De aceea între cărturarii noștri și între săteni nu poate să fie nici o deosebire de interese, nici o deosebire de aspirațiuni. Cu toții suntem fi aceiași familii, vaza unuia este vaza tuturor, binec unuia este și binec celuilalt, iar durerea ori și-căruia din membrii familiei se reștrânge asupra familiei întregi.

Cu toții am răsărit din aceeași tulpină, deși unele ramuri au rămas mai jos, iar altele s'au înălțat mai sus; toate însă se hrănesc din același suc dătător de viață, supt din pământ de aceleași rădăcini. Când aceste rădăcini se vor putrezii sau se vor usca, întreg arborele este amenințat cu peire.

Tot din aceleași motive nu pot fi deosebiri nici în ceea ce privește caracterul culturii noastre naționale. Cultura noastră nu poate fi decât una și aceeași, întemeiată pe însușirile caracteristice ale poporului nostru. Literatura noastră, dacă voiește se rămână originală, trebuie să se hrănească din concepțiunile poporului și să-și imbrace produsele în graiul vorbit de el; arta noastră va produce lucruri de preț, numai sprijinindu-se pe motive păstrate în popor. Altfel amândouă nu vor fi altceva, decât niște imitațiuni fără nici un preț, niște plante subrede, cari vor culcate la pământ de cei mai mic vânțisor.

În viața practică, ca și în cea intelectuală pătura cărturărească nu se poate desface de grosul poporului nostru, dacă nu voiește să ajungă o floare fără rădăcini, un vas fără cămă un chip înșelător, ca apa morților, care se pare că trăiește un minut, pentruca în al doilea să dispară fără nici o urmă.

Așa au judecat înaintașii noștri și cu gândul de a ajuta pe cei mulți, de a lumină pe cei lipsiți de învățatură, de a povățui pe cei rămași în întunec, de a crea o cultură trainică națională, au înființat această însoțire culturală. Frații mari, mai iscușiți și mai cu dare de mână s'au însoțit întru dănșii, ca să vie în ajutorul celor mai mici, mai neajutorați și mai sutere și astfel cu toții împreună să sprijinească casa părintească și să susțină vaza familiei celei mari românești din această țară.

De aceea Asociațiunea nici nu este o însoțire restrânsă a câtorva oameni cu aceleași îndeletniciri, ci este tovarășia tuturor aceluia, cari poartă în inima lor dorul pentru înaintarea neamului românesc din această frumoasă patrie, iar adunările generale ale ei sunt serbări ale întregii obști românești, zile mari, scrise cu roșu pentru ori și care român cu inima la loc.

Zile de bucurie sunt aceste adunări pentru fiecare fiu adevărat al poporului nostru dar totodată zile de meditațiune, de reflexiune și de reculegere. Cu prilejul lor fiecare român de ori și ce stare și cu ori și ce poziție socială este dator a-și pune mâna pe inimă și a judeca serios, dacă și-a făcut pe deplin datoria față de frații săi de aceeași limbă și de același sânge.

Tu, preot român, ești dator a-ți da zile mari ca cea de astăzi, dacă ai învățat destulă râvnă pe poporeni tăi invățați, Dumnezeu, dacă i ai îndemnat cu cuvântul fapta la dragoste frățească, la pace și la împrumutat, dacă ai mângâiat pe cel întunecat pe cel cuprins de desnădejde, ai dat pe cel nedumerit, ai îndreptat pe cel răstădat ajutor celui strămtorat și tuturor aceluia ai sădit în inimă iubirea de Dumnezeu și de țară? Tu, dascăl român, trebuie să te trebi, dacă ai sămănat între odraslele încreșterii tale sămânța adevăratei științe, deprins pe școlarii tăi prin pilda ta cu nefățărît, cu entuziasmul neprefăcut, cu teia de muncă făcătoare de minuni, cu iubirea proapelui și cu puterea de a-și stăpâni și pornirile, și a-și îndreptă voința spre nobil, frumos și bun? Tu, om al legilor dai seama, dacă ai învățat pe frații tăi ească în buna înțelegere unii cu alții, împăcat pe cei învrăjbiți, ai apărat pe dreptățiți și în genere prin lucrarea ta ai să iasă biruitoare dreptatea și adevărul? Vățăcelul lui Aesculap, întrebă-te dacă pe cei mai puțin pricepători, cum să-și păstreze sănătatea, dacă ai alergat la timp în ajutor lor bolnavi și dacă ai întrebuintat tot pentru restabilirea sănătății lor sdrucate. Om al condeiului și prietin al Muselor, dacă ai dat neamului tău, tot ce pe tine dela tine, dacă ai fost în adevăr un călăuzitor al adevărului și al frumosului, scrisele tale ai propagat între frații tăi neam, de patrie și de libertate?

— Tu, pricepătorule în ale banilor, dacă prin lucrarea ta ai contribuit la materială a neamului tău, dacă împrumutat fratelui tău a fost în adevăr spre binele și doară l-a incurcat și mai rău și l-a apropiat totala ruină?

— Tu, plugar cu carte, dă-ți seamă dacă vățăit pe frații tăi mai puțin luminați, cu cuvântul și cu scrisul, cum să-și îngrijească mai bine țarinile, cum să-și păstreze vărășele sale de muncă și pe care teia se aibă mai mare folos de la de grea și adeseori atât de slăbită.

Voi, femeile dela oraș și dela țară, cari a-ți avut parte de mai multă pregetați a vă întrebă, dacă ați îngrijit voastre, cum să-și îngrijească pe copiii lor, podoaba lor cea mai prețioasă și spre de mână a poporului nostru, cum să-și păstreze gospodăria lor și cum să dea mână de soților în purtarea greutăților zilnice?

Iar noi toți, membrii ai acestei Asociațiuni ne întrebăm, dacă am făcut în cursul vieții noastre tot ce puteam face în cadrele ei spre binele și spre înaintarea neamului din care facem parte?

Dacă răspunsul, ce ni-l vom da la aceste întrebări fiecare pentru sine și toți împreună, va fi mulțumitor, să ne bucurăm împreună de curia aceluia, care și-a împlinit datoria: cumva conștiința noastră ne-ar spune, că am făcut ceea ce se putea aștepta cu dreptă de la noi, ba chiar am dat cu totul uitării datoria noastră, să ne recunoaștem greșala și propunem cu hotărâre în inimile noastre dreptă pe viitor.

Așa numai vor fi adunările noastre niște serbări în adevăr înălțătoare, așa vor fi de prilejuri de reculegere și de îmbărbătare a zăințele noastre spre lumină și spre progres.

Lăsând la o parte orice preocupare de din noi să ia parte la adunări cu inimă curată și cu hotărârea de a da pentru binele obștei de ce e capabil sufletul său și inima sa, cătenia, cu care ne apropiem de altul domn, ca să primim Sfintele Taine ale înfrățirii tînestei.

Deviza noastră într-o adunare de însemnătate celei de astăzi trebuie să fie: Total pentru țara noastră, total pentru asigurarea viitorului neamului nostru!

Și această deviză trebuie sigilată fără întârziere cu faptele noastre.

Aceasta o pretinde dela noi originea deosebită a trecutului poporului nostru, suferințele seculare durate de strămoșii noștri pentru a ne putea ca moștenire limba și naționalitatea, aduse de bărbații mari ai neamului nostru și nitatea noastră de oameni și interesul binecunoscut al patriei noastre mult iubite.

Și fiindcă este vorba de bărbații mari